

L'ARXIU HISTÒRIC DE SABADELL

Joan Comasòlivas i Font

L'origen de l'actual Arxiu Històric de Sabadell és el vell arxiu municipal, iniciat arran de la formació i del desenvolupament del Comú de la vila. Els primers fons es refereixen a la constitució dels òrgans de govern municipals. Concretament, es tracta dels privilegis o drets específics concedits pels senyors respectius, des del segle XIV, i les escriptures de venda de censals per tal de finançar la incorporació de la vila a la corona. Paral·lelament, s'hi va afegir la documentació generada per les activitats pròpies del Comú: les actes del Consell de la vila i els comptes del clavariat. El 1621, el Consell adquirí la notaria feudal i, amb ella, s'incorporaren al Comú dos fons documentals riquíssims: el de la notaria i el de les cùries senyorials, tant de Sabadell com dels pobles de l'entorn.

El primer arxiver pròpiament dit va ser alhora metge, secretari municipal i primer historiador de la vila: es tracta d'Antoni Bosch i Cardellach, que va exercir el càrrec entre 1791 i 1795 tot desplegant una forta activitat organitzativa. A partir de la seva actuació, l'Arxiu va patir diverses vicissituds pel que fa a destinació de recursos, trasllats i organització. En fases ulteriors a la Guerra Civil espanyola de 1936-1939, la ciutat i l'administració van créixer vertiginosament i, malgrat que es va crear un incipient arxiu fotogràfic, l'any 1977 l'arxiu es trobava en una situació d'acumulació desordenada, i els documents, en pèssimes condicions de conservació.

Per aquesta raó, el primer consistori democràtic, recollint la demanda ciutadana de dotar Sabadell d'una institució que ultrapassés els límits estrictes de l'arxiu municipal, constituí, el desembre de 1981, un Patronat integrat per representants de l'Ajuntament, de la Generalitat de Catalunya, de la Universitat Autònoma de Barcelona, d'entitats d'estudi i de la notaria del districte. Més endavant s'hi integraren institucions que hi van llegar fons documentals importants, com ara el Gremi de Fabricants. A més de l'ampli ventall de participació, el Patronat es dotava d'un pressupost propi, amb aportació gairebé exclusiva de l'Ajuntament, que li garantia l'obertura d'un servei de qualitat i per a tots els ciutadans. La funció del Patronat era, i és, fiscalitzar la gestió pressupostària i l'activitat desenvolupada per l'AHS.

Seguint, doncs, la voluntat dels seus fundadors, a més del tractament tècnic dels fons històrics per excel·lència, l'activitat de l'AHS s'ha orientat cap a la recollida de fons aliens a l'Administració, però d'un interès indubtable per a la identitat de la ciutat i, àdhuc, del país: fons de diverses empreses tèxtils que han

Casa Ponsà. Fotografia: Moisès Serra i Martí.

cessat la seva activitat (sobretot arran de la crisi del sector dels anys vuitanta); d'empreses metal·lúrgiques, com ara ABB Sabadell; arxius de tallers; d'una impremta; d'un gabinet professional d'advocats (A. Farrés) i d'altres activitats professionals; 27 arxius d'entitats i associacions; 42 de famílies o nissagues, i 58 de persones emblemàtiques per la seva trajectòria professional o personal, com ara Andreu Castells i Peig, Joan Oliver (Pere Quart), Armand Obiols, Francesc Trabal, Ricard Simó i Bach, Adolf Cabané, Agustí Borguñó, etc.

L'AHS ha reunit, a més, una biblioteca local amb més de 10.000 volums, una biblioteca antiquària amb uns 1.300 volums datats entre els segles XV i XVIII; una hemeroteca local amb més de 1.200 títols; diverses biblioteques i hemeroteques privades; 6.000 cartells; 31.000 fotografies; 900 pergamins; una interessant col·lecció de documentació ciutadana, etc. A l'ensem, l'AHS ha anat constituint-se en arxiu administratiu de l'Ajuntament, amb documentació fins al 1995.

L'Arxiu Històric de Sabadell s'ha convertit, així, en la institució que, des d'una perspectiva integradora, té com a funció la recollida, la preservació, el tractament tècnic i la difusió del patrimoni arxivístic, documental, bibliogràfic i hemerogràfic de la ciutat, ja sigui d'origen municipal o de qualsevol altra procedència. Ha esdevingut un referent obligat per a qualsevol recerca històrica i per a una bona part de

les gestions quotidianes dels ciutadans davant l'Administració local.

Les instal·lacions de l'Arxiu ocupen avui l'edifici de la casa Ponsà, obra de l'arquitecte Gabriel Borrell, construïda el 1891 per a residència de l'acabalat propietari, industrial i banquer Francesc de Paula Ponsà i Cantí. L'edifici, de tres plantes i soterrani, té una superfície d'uns dos mil metres quadrats, distribuïts en àrees de descàrrega, d'ingrés i de tractament tècnic, dipòsits, sala de consulta, oficines administratives i serveis.

Actualment, l'AHS disposa d'un dipòsit de prestatgeria convencional i tres més d'armaris compactes, un d'ells totalment automatitzat, amb una capacitat total de 5 quilòmetres lineals i una ocupació de 3.807 metres lineals. Disposa, també, de dos dipòsits climatitzats per a documents en suports especials (d'imatge i de so), a més de planeres i altres instal·lacions específiques per a documents de format gran.

L'AHS continua la seva política de captació de nous fons d'interès per als investigadors. Els inventaria i els instal·la per a una correcta conservació, gràcies al personal especialitzat de què disposa. Restaura i microfilma els documents més deteriorats. Canalitza les recerques dels seus usuaris a través de la publicació de la revista *Arraona*, coeditada amb els museus de la ciutat. Organitza cursos de tècniques de recerca. Participa, a través de convenis, en diversos programes de formació d'estudiants en pràctiques; intervé, de manera coordinada, en les activitats de la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament; assessora d'altres arxius que organitzen o amplien els seus serveis, i rep visites escolars, per citar algunes de les seves activitats fonamentals. L'any 1999, l'AHS ha atès més de 7.000 consultes, ha elaborat 735 reproduccions fotogràfiques i ha efectuat 305 préstecs a l'Administració municipal.

Armaris compactes automatitzats. Fotografia: Juanma Peláez

Fitxa tècnica

Adreça

Carrer de la Indústria, 32-34. 08202 Sabadell.

Telèfon: 93 726 87 77; fax: 93 727 57 03.

Adreça electrònica: Ahs@ajsabadell.org

Adreça d'Internet: <http://www.ajsabadell.es/ca/educicult/arxiu>

Transport públic

Tren: FGC (estació de Sabadell Rambla) i RENFE (estació de Sabadell Centre).

Autobusos: línies amb destinació al centre o a la estació central d'autobusos.

L'accés a peu és senyalitzat des de qualsevol d'aquestes estacions.

Horari d'atenció al públic

De dilluns a divendres, de 10 a 2/4 de 2 i de 5 a 8.

Agost, Nadal, Reis i Setmana Santa: de 2/4 de 10 a 2/4 de 3.

Mitja hora abans de la finalització del servei no se serveixen nous documents.

Accés

Per consultar la documentació de l'AHS cal ser més gran de 16 anys i presentar el DNI o un altre document oficial en què consti aquest número. A més, la documentació està sotmesa a les restriccions d'accés que estableix la legislació vigent en matèria de respecte a la intimitat de les persones i de drets d'autor, així com a aquelles altres restriccions que constin concretament als convenis de cessió i de dipòsit dels documents.

Serveis

- Sala de consulta: 28 punts de lectura.
- Reprografia: no es realitzen fotocòpies de la documentació que es pugui malmetre o que estigui sotmesa a la legislació sobre el dret a la intimitat de les persones o sobre els drets d'autor.
- L'arxiu disposa de lector i reproductor de microfilms i microfítxes, així com de lupes, taula translúcida i lector de llum ultraviolada.
- Les reproduccions fotogràfiques es lliuren en un termini aproximat d'unes quatre setmanes.